

Η Ορθοδοξία συναντά την Οικολογία

/ [Πεμπτουσία](#)

image not found or type unknown



Το γεγονός πως ο άνθρωπος τοποθετήθηκε στον παράδεισο της χαράς και της τρυφής, για «να εργάζεται εις αυτόν και να τον φυλάσσει» (Γεν. 2, 15) και η θεώρηση του κόσμου ως δώρου του Θεού προς τον ίδιο, καθιστά τον ίδιο υπεύθυνο για τη διαφύλαξή του και προσδίδει στον καθένα ιδιαιτέρως την ευθύνη για την φύλαξη όλης της κτίσης.

Η χριστιανική διδασκαλία εδράζεται στην αλήθεια πως ο Κόσμος, η κτίση, δημιουργήθηκε ελευθέρως και εκ του μηδενός από την άπειρη αγάπη του Θεού, ο Οποίος και εποίησε τα πάντα «καλά λίαν» (Γέν. 1, 31). Το φυσικό περιβάλλον, ως έργο του Κτίστη, έχει ιδιαίτερη αξία και ευρίσκεται στο ενδιάμεσο της σχέσης ανθρώπου και Θεού. Εντός αυτού του κόσμου ο Θεός έπλασε τον άνθρωπο κατ' εικόνα και ομοίωσή Του (Γέν. 1, 26).

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι στη σύγχρονη εποχή το περιβαλλοντικό πρόβλημα είναι ιδιαίτερα έντονο. Όπως και να αντιλαμβάνεται ο καθείς το πρόβλημα αυτό, η αλήθεια είναι πως το περιβάλλον αντιμετωπίζεται την τελευταία χρονική περίοδο με όλο και αυξανόμενο ενδιαφέρον από τον άνθρωπο, κυρίως όμως για λόγους ωφέλειας του ίδιου. Ως συνέπεια αυτής της αντιμετώπισης, τα μηνύματα που εκπέμπει δεν είναι ενθαρρυντικά για το μέλλον.

Ο άνθρωπος δεν είναι βέβαιο ότι έχει συνειδητοποιήσει πως το λεγόμενο «οικολογικό» πρόβλημα προκαλείται ως έναν βαθμό από τον ίδιο και τις καθημερινές συνήθειές του. Τα τελευταία έτη όροι όπως «ολοκληρωμένη διαχείριση», «αιζωία», «αιφορία», χρησιμοποιούνται με την υπονόηση ότι μπορούν να λύσουν το πρόβλημα. Παράλληλα, μέσω της αμφίδρομης σχέσης που αναπτύσσει ο άνθρωπος με το φυσικό περιβάλλον σχεδόν σε κάθε δραστηριότητά του, προκύπτει το ερώτημα για το πώς ο ίδιος μπορεί να αξιοποιήσει αυτό το δώρο και πώς οφείλει να συμπεριφερθεί απέναντί του.

Στην προσπάθεια προσέγγισης του οικολογικού προβλήματος, δεν έχουμε σκοπό να παραπέμψουμε σε κινδύνους ούτε πρόκειται να χρησιμοποιήσουμε καταστροφικούς όρους. Κεντρικός προβληματισμός μας είναι ο ρόλος και ο προορισμός του ανθρώπου εντός της κτίσης. Θα μας απασχολήσει βεβαίως τόσο η σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον όσο και ο τρόπος με τον οποίο αυτό χρησιμοποιείται. Η θέση όμως ως προς ένα σημείο είναι ρητή: Αγνοώντας ο σύγχρονος άνθρωπος τον προορισμό του, αναπτύσσει ένα είδος ανταγωνισμού τόσο προς τον συνάνθρωπό του, όσο και προς κάθε τι που τον περιβάλλει. Η ανάπτυξη αυτού του ανταγωνισμού, απόρροια και του γεγονότος ότι στοχάζεται όλο και πιο εφήμερα και εγωιστικά και συγχρόνως η διάχυτη αίσθηση του ότι απειλείται, είναι οι κύριες αιτίες που έχουν προκαλέσει το οικολογικό πρόβλημα. Και αυτές θα αναλάβουμε το εγχείρημα να εξετάσουμε.

Σκοπός μας είναι αρχικά να διαπιστώσουμε το αν και κατά πόσο μπορούν να συνδεθούν η αρχή της αειφορίας με το ορθόδοξο ήθος. Μέσω της σύνδεσης αυτής εκτιμούμε ότι θα διαπιστώσουμε κατά πόσο η οικολογική ηθική αποκτά μία νέα προοπτική, απαντώντας έτσι στη βασική πρόκληση του παρόντος πονήματος. Για να επιτευχθεί ο σκοπός μας, αφού αναφερθούμε σύντομα στην Οικολογία, θα επιχειρηθεί η παρουσίαση της ιστορίας της αειφορίας και στη συνέχεια η ανάλυση της έννοιάς της, προσπαθώντας συγχρόνως να αναπτύξουμε ορισμένες από τις αρχές της.

Ακολούθως, κρίνεται απαραίτητο να εστιάσουμε στο πώς εμφανίζεται το περιβάλλον διαχρονικά από την εποχή της Παλαιάς Διαθήκης έως σήμερα. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην παρουσίαση και ανάλυση του ορθόδοξου ήθους, καθώς η ανάλυσή του θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε την ιδιαίτερη αρμονική σχέση που οφείλει να έχει ο άνθρωπος με το περιβάλλον. Τέλος, αφού διαπιστωθεί η ύπαρξη της νέας προοπτικής στην οικολογική ηθική, θα επιχειρηθεί η ανάπτυξη της σημασίας της για τη χριστιανική πίστη. Με τον τρόπο αυτό, ελπίζουμε να γίνει κατανοητό πως το Ορθόδοξο ήθος – ιδιαίτερα το ασκητικό – υπερβαίνει την όποια οικολογική – αειφορική – ηθική και ότι διαχρονικά η χριστιανική πίστη

ενδιαφέρεται για τη σωτηρία της κτίσης και την αναφορά της στον Δημιουργό.

Στην εποχή μας ευρισκόμεθα συνεχώς αντιμέτωποι με διλήμματα. Τα περισσότερα από αυτά ίσως να δημιουργούνται τεχνητά, με τη στόχευση να μετρηθούν δημοσκοπικά τάσεις συμπεριφοράς, επιλογές, ιδιαιτερότητες, κλπ. Σκοπός μας δεν είναι να δημιουργήσουμε κάποιο αντίστοιχο δίλημμα ανάμεσα σε οικολογικές και θεολογικές απόψεις. Η Θεολογία δεν έχει λόγο να αγνοήσει τις όποιες οικολογικές απόψεις, ούτε να διαφωνήσει σε κάτι όσον αφορά στις ειδικές επιστημονικές τεχνικές και μεθόδους. Οι φορείς της Θεολογίας οφείλουν να αγρυπνούν, να ερμηνεύουν, να διαφωτίζουν και να βιώνουν τα όσα πηγάζουν από τον Θείο Λόγο.

Παράλληλα, ούτε η οικολογία έχει λόγο να αγνοήσει τη θεολογική θέση της «κτίσης ως ευχαριστίας». Η οικολογία οφείλει να προβληματισθεί όχι μόνον για την επιστημονική έρευνα και μελέτη, αλλά να ακούσει τις απόψεις της Θεολογίας και να διδαχθεί πως: «Και ο λόγος σαρξ εγένετο». Η σωστή ερμηνεία τής εν λόγω ρήσης δεν σημαίνει μόνο τη σάρκα του ανθρώπινου σώματος, αλλά κάθε ύλη, κάθε οργανική φύση. Σημαίνει πως κάθε ύλη, κάθε οργανική φύση, είναι το Σώμα του Χριστού,^[1] κάτι το οποίο πρέπει να έχουμε στον νου μας όλοι όσοι ισχυριζόμεθα ότι ενδιαφερόμεθα για την κτίση.

[1] Σέρραρντ, 2008, σ. 271.

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ ξεκινά σήμερα τη δημοσίευση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης «Αρχή της Αειφορίας και Ορθόδοξο ήθος: Μία νέα προοπτική στην οικολογική ηθική», του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡ. ΤΣΟΥΡΑΠΑ. Πρόκειται για αναθεωρημένη έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με επιβλέποντα καθηγητή τον Χρήστο Τερέζη και αξιολογητές τους Νικόλαο Κόιο και Βασίλειο Φανάρα.